

beroepen arbeiden, niet maar beginnen om lid te zijn van een eigen aparte organisatie. Primair is dan ook, dat men één is in het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Terwille van de noodzaak van de praktijk, waar b.v. de wetgever in ons land alleen rekent met afzonderlijke organisaties van werknemers en werkgevers, brengt dit gemeenschappelijk lidmaatschap vervolgens nu met zich, een aansluitend lidmaatschap in het Gereformeerd Werkgeversverbond en het Gereformeerd Werknemersverbond. Maar ieder lid begint om lid te zijn of te worden van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond. Hiervoor nu zijn wij dankbaar, daarvoor danken wij God, dat Hij dat mede als eerste vrucht van de arbeid in het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband, waar velen elkander hebben mogen ontmoeten, heeft willen mogelijk maken: De vereniging der standen, de doorbreking van de jarenlange aan de klassenstrijd herinnerende figuur van de gescheiden organisaties van werkgevers en werknemers, Patrimonium als Verbond van Werklieden, moge in de zeventiger jaren van de vorige eeuw reeds getracht hebben, iets te grijpen van dit ideaal, door naast de werkliden als gewone leden ook de patroons als buitengewone leden in haar organisatie op te nemen, tenslotte was de één toch maar gewoon en de ander buitengewoon lid. In ons GMV kennen wij alleen gewone leden, en erkennen wij als zodanig patroons zowel als arbeiders.

En nu is voorts daarbij ook dit een gelukkig en even merkwaardig verschijnsel, dat terwijl dit zo is, wellicht niemand meer dan wij gekant zal zijn tegen die ontwikkeling onzer dagen, waarbij men de „gemeenschap-in-de-arbeid“ in de plaats wil gaan stellen van de patroon of de ondernemer! Als leden van het Gereformeerd Maatschappelijk Verbond willen wij, patroons en werkliden, werkgevers en werknemers, niets weten van die vorm van medezeggenschap, die in de ondernemingen het medebeslissen van de arbeiders wil indragen. Wij laten de patroon en de ondernemer op de plaats, hem door God gewezen, onaan-

getast staan. Onze hand wil niet grijpen in zondige begeerte naar hetgeen van hen is, wij weigeren hen te ontroven, wat God hun heeft gegeven, het rentmeesterschap over het hun toebetrouwde deel van de eigendom Gods. Met evenveel klem en vuur ijveren wij voor de vrijheid van de arbeider, om zijn roeping van Godswege naar Gods Woord ongehinderd te vervullen, waartoe behoort, dat hij als mens Gods, die deel heeft, zijn deel aan de cultuurtaak, die God zijn schepselen te verrichten heeft, ook mag en moet hebben een zeker inzicht en uitzicht, een blikveld voor zijn ogen op zijn arbeidsveld, dat meer omvat en verder reikt dan zijn eigen begrensde taak, zijn eigen werkobject, zodat hij de verbanden van arbeid en leven kan zien en zo zijn God in zijn arbeid ook kan gaan verheerlijken. Daarvoor moet de patroon en ondernemer als de man, die de verbanden der onderneming in zijn handen heeft en het geheel kan overzien, naast de werknemers in zijn onderneming, zijn medewerkers in de volle zin van het woord, gaan staan, om hen tot dat doel niet deelgenoot te maken van zijn zeggenschap, (God beware ons voor deze revolutionaire gezagsondermijning!) maar wel medeweter, zover als zich verdraagt met hun positie in de onderneming en voor zover ook geboden is om die medewerkers als medearbeiders in de dienst Gods, in welke positie zij evenzeer staan, als de patroon en de ondernemer, hun ere te geven, zodat ook zij hunnerzijds God daarin eren en kunnen getuigen: Wij zien Uw werk groeien, Here God, het cultuurwerk, dat Gij de mensenkinderen te doen hebt gegeven, o Here, onze Here, hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde! Hoe talrijk zijn Uw werken, o Here, Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt!

P. GROEN.

Rectificatie. In ons vorig artikel moet de op 6 na laatste zin luiden:

(Wij zeggen tot allen) in onze kerken die enig maatschappelijk beroep uit(oefenen):

Wat is nu eigenlijk Christelijk onderwijs?

Over datgene wat nu eigenlijk het onderwijs op de Christelijke school, het recht geeft de naam van Christelijk te voeren, bestaat nog telkens misverstand.

Dat het onderwijs op onze scholen over de gehele linie Christelijk dient te wezen, en niet maar enkel als het gegeven wordt in de uren voor Bijbelse Geschiedenis uitgetrokken, wordt wel aanstonds toegegeven, maar als men zich rekenschap gaat geven wat men eigenlijk heeft te verstaan onder Christelijk rekenen, Christelijke taal, Christelijk lezen, Christelijke aardrijkskunde enz. enz., dan komen velen nog niet tot helderheid.

Is b.v. een rekenboek pas Christelijk wanneer daarin sommetjes voorkomen over uitgaven en inkomsten van kerk en zending?

Is b.v. 'n atlas + tekst christelijk als daarin ook vermeld wordt, dat in Kampen staat de Theologische Hogeschool onzer kerken, in Wittenberg Luther werkte tot heil der kerk, in Worms Luther de goede belijdenis deed voor de overheid, in Heidelberg de Catechismus werd geschreven, op Soemba en Borneo onze Zending werkt, enz.?

Is een taalboek Christelijk als daarin namen uit de bijbel gegeven worden ter overschrijving, en gedeelten uit Schrift en belijdenis worden behandeld?

Is een leesboekje, in de eerste klas te gebruiken, Christelijk, doordat daarin onze kindertjes geleerd wordt de naam van hun God te lezen?

Op al deze vragen zou ik geen ja durven zeggen.

Wel geloof ik, dat inderdaad dit alles bij Christelijk onderwijs behoort.

Waarom zouden in een rekenboek geen sommetjes over kerkelijke uitgaven moeten voorkomen en over alle andere uitgaven wel?

Waarom zouden onze kinderen wel horen van een sigarenfabriek in Kampen en niet van onze Hogeschool?

Waarom wordt vermeld in zekere atlas, dat in Oberammergau de passiespelen worden gehouden en niet, dat de Catechismus, waaruit onze jongens en meisjes horen preken, in Heidelberg werd geschreven?

Maar toch moeten wij niet zeggen dat dit nu het onderwijs Christelijk maakt.

Om de vraag te beantwoorden: „Wat is nu eigenlijk Christelijk onderwijs?“ stel ik een andere vraag: Wat is Christelijk fietsen van Capelle naar D.P. (in Rotterdam)? Is dat fietsen van Capelle naar D.P. Christelijk doordat ik, op de fiets zittende, godsdienstig bezig ben, b.v. mediteer over 's HEREN Woord? Is dat fietsen Christelijk als ik in het drukst van het verkeer bij 't Hofplein bidt of de HERE mij voor ongelukken wil bewaren? Immers neen.

Mijn bidden op dat drukke verkeerspunt kon dan zelfs wel zonde zijn, en is inderdaad zonde als ik er door afgeleid wordt van het nauwlettend opnemen van de verkeerssituatie-hier-en-nu.

'n Andere soortgelijke hulpvraag: Wat is Christelijk koken?

Is dat zulk koken, waarbij de huisvrouw aan de kerk b.v. denkt? Neen.

't Is mogelijk, dat zij door dat denken het eten laat aanbranden, en dan is haar „vrome“ koken zonde.

We antwoorden op de vraag: „Wat is Christelijk koken?“ Christelijk koken is allereerst goed koken, d.i. koken naar de regels, de „ordinantiën“, die daar voor gelden.

En zo zeggen we ook: Christelijk fietsen is allereerst fietsen naar de regels, ordinantiën, die daarvoor gelden.

Christelijk rekenen is allereerst rekenen naar de „wetten“ die daarvoor gelden.

Christelijk onderwijs is allereerst goed onderwijs, d.i. naar de ordinantiën die daar voor gelden, gegeven onderwijs.

De ordinantie voor een optelsom moet worden betracht door de kinderen, de ordinantie voor het onderwijs geven in optellen, moet worden betracht door de onderwijzer.

Dan rekent het kind goed.

Dan „rekent“ de onderwijzer goed met zijn kinderen.

De ordinantie voor het onderwijzen in de rekenkunde houdt óók in, dat de kinderen geleerd wordt, dat de getallen van God zijn, dat God de rekenkundige „wetten“ vaststelde. Dat behoort dus óók bij Christelijk rekenonderwijs, gelijk de methode van de heren A. Janse en Jager de kinderen dit ook onderwijzen, in een enkel woord maar.

De ordinantie voor het onderwijs in de aardrijkskunde houdt óók in, dat de kinderen geleerd wordt, dat de aarde des HEREN is, dat God de volken bemint ('t O. T. leert dat al, heidenvolken waren dat toen!), dat de aarde is de vloer waarop God het grote werk van de vergadering der kerk verricht, en dat daarom onze kinderen moeten weten waar Genève, Wittenberg, Heidelberg enz. liggen.

De ordinantie voor het taalonderwijs houdt óók in dat onze kinderen de Schrift- en kerk-taal (in de belijdenis) geleerd wordt.

Goed onderwijs, onderwijs dat aan de ordinantiën Gods voldoet, houdt also in dat, wat men dan pleegt te noemen „het specifiek-Christelijke“.

Zulk goed onderwijs, dat aan al Gods ordinantiën voldoet, kan slechts gegeven worden door... het geloof en dat geloof is slechts bij Christenen te vinden. Zeker kunnen niet-gelovende niet-Christenen wél „werken der wet“, werken-in-overeenstemming-met-Gods-ordinantiën doen, maar het doen van Gods ordinantiën is hun onmogelijk. (Zie hierover Heid. Cat. van Prof. Schilder).

Natuurlijk, ze kunnen „goed fietsen“, maar ook dit fietsen is niet goed, daar het niet geschiedt in geloof, dat-de-HERE-het-is-die-hun-de-kracht-er-toe-geeft-en-hen-van-ogenblik-tot-ogenblik-moet-bewaren-voor-ongelukken.

De rekenmethode van Bouman en Van Zelm leert de kinderen veelszins „goed rekenen“, maar ze is niet goed, want ze leert althans haar onderwijzers, dat de getallen zijn logische denkbaarheden, die de souve-

reine mens zich denken kan, en niet, dat de getallen zijn Goddelijke gegevenheden, door God gegeven grootheden.

Christelijk fietsen is dus goed fietsen van Christenen door het geloof.

Christelijk onderwijs is dus goed onderwijs van Christenen door het geloof.

Van deze omschrijving kan geen woord gemist.

Er is wel gezegd: Christelijke kunst is kunst van Christenen.

Zo zou gezegd kunnen worden: Christelijk onderwijs is onderwijs van Christenen. Maar zo is het mis.

Christenen kunnen zeer on-Christelijk werk doen.

Christenen kunnen zeer on-Christelijk rekenonderwijs geven; zeer on-Christelijk aardrijkskunde-les geven, b.v. door te negeren al wat maar spreekt over de plaats waar God Zijn kerkwerk deed en uitbundig op te geven van plaatsen, waar de mens zijn werk-in-de-techniek doet.

We kunnen ook niet volstaan met te zeggen: Christelijk onderwijs is goed onderwijs.

Dan zouden we voet geven aan hen, die zeggen: Het rekenen van een heiden is EVEN goed als dat van een Christen. En dat is niet waar.

We kunnen ook niet zeggen: Christelijk onderwijs is goed onderwijs van Christenen. Want dan zou iemand, die b.v. een som goed maakt en een Christen is, doch dit goede rekenen los ziet van z'n geloof, Christelijk gerekend hebben en dat is niet zo.

Evenals de Christen, die goed fietst, op momenten dat hij gelooft, d.i. het geloof oefent, ook z'n fietsen moet zien bij Gods openbaringslicht, moet de Christen die goed rekent, op momenten dat hij gelooft, d.i. het geloof oefent, ook z'n rekenen zien bij Gods openbaringslicht. Hij moet Gods hand er in erkennen, dat Hij hem het vermogen gaf om te rekenen, dat Hij de getallen en getalsverhoudingen schiep.

Zo handhaven wij dus de omschrijving Christelijk onderwijs is goed onderwijs van Christenen, door het geloof.

Wie is tot het geven hiervan bekwaam? Niemand. En zelfs de allerheiligsten komen niet verder dan tot een klein beginsel der nieuwe gehoorzaamheid in dezen.

J. L. STRUIK.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Is Chr. onderwijs in alles anders?

Om deze vraag te beantwoorden is het nodig allereerst op 't volgende te letten: In den beginne stelde God de mens aan als profeet, priester en koning. M. a.w.: God bekleedde hem met het drieledig mensenambt.

Dit drieledig mensenambt, dit menselijk ambt, oefent hij door de zondeval niet meer recht uit.

Doch toen kwam de tweede Adam, de tweede Mens, de Christus — de Gezalfde tot het drieledige mensenambt, en herstelde de mens weer, zodat hij z'n mensenambt weer vervullen kan, hij, de Christus — de gezalfde tot het drieledige menselijk ambt; zodat hij Christelijk werken kan. Dat Christelijk werken is dus het herstel, vernieuwde menselijk-werk-van-den-beginne.

Welnu, omdat Christelijk werk het waarachtig-menselijke werk is, kunnen we zeggen dat goed menselijk bouwen, b.v. door Christenen uit het geloof ondernomen, zowel Christelijk bouwen is als echt-menselijk bouwen, en dat bouwen van Christenen door het geloof is dan als werk gezien niet in alles anders dan het bouwen-naar-de-wetten-die-daarvoor-gelden, door niet-Christenen. Het hoeft ons dus helemaal niet in de war te brengen als een tegenstander ons toevoegt, dat Christelijk rekenen toch niet anders is dan rekenen van niet-Christenen. We kunnen dit zelfs ten dele toegeven.

Christelijk onderwijs is inderdaad niet in alles anders dan onderwijs van niet-Christenen, niet uit het geloof.

Zo hebben we dus de titel-vraag beantwoord.

We deden dit zonder hier allerlei termen te gebruiken. 't Is o.i. beter niet te zeggen b.v.: Het Christelijk rekenen is formeel gezien, het Christelijk rekenen is „op zichzelf“ gezien, het Christelijk rekenen is als technische functie gezien, niet in alles anders dan het rekenen van niet-Christenen.

Opmerking I: We hebben in het vorige en dit artikel iets willen zeggen over het Christelijk onderwijs en betoogd, dat ook bij een vak als rekenen het woord Christelijk wel degelijk past. Maar dit houdt nog in geen geval in, dat wij nu maar steeds van Christelijk rekenen, Christelijk tekenen, Christelijk handwerken moeten gaan spreken. Zomin we van Christelijk fietsen, koken, naaien spreken in de dagelijkse levenspraktijk, behoeven we dat ten opzichte van rekenen, tekenen, handwerken te doen. Als we maar tegenover allerlei ketterse gevoelens (neutraliteits-idee; de dwaling van hen, die rekenen en dergelijk werk niet in verband durven te zetten met ons Christgeloof, en die slechts van het menselijke, de humaniteit, in verband met dit soort werk spreken; de Roomse verbinding van rekenen enz. met het geloof) het Christelijk karakter van alle schoolarbeid vasthouden.

Opm. II: Zie bij deze twee artikelen vooral: A. Janse: Het eigen karakter der Chr. School.

J. L. STRUIK.

Intieme vankelijk „Inleiden de heer 'eerst na breedheid rijke citat pleegde

De sch hoofdstuk geving, je heid, onb vijandige zijn beke met schis schap en lang, ook ingedeeld, helder vo nen, leze over deze gang de stann inge

We zijn brede lez Geelheid: Met het o blik de bi de wens i scherper l der bomei bedoeld w rustig mal voor verw

De Joh. tinus' D e me de st heeft inde een gedeel oordeel te en homilet van dit bi sche opme dienaren d betekenis: tieve werk

Jeugd-Z

Reeds bij denten Bev van het M. de gelegen van bos en deze zomer Landkam (12 tot o 12—19 Aug Zeldkamp 19—26 Juli gerga, van kamp van Inleiding v studeren, De prijs kampen f 3 komt f 2.50 te worden, nigm. Jeug kan ook op Inschrijv leetijd, klau dig mogelij te richten a te Amsterda

Amice fr

Een oud-eens in de p waarin hij pleit; in el partijen. De beide partij volgens de strijd slechtants terre doch nieuw er de nog partij.

De Anti-ook niet-ke Het G.P. Deze uit is nu eiger lijke" partij